

На основу члана 21. став 1. Закона о Народној банци Србије ("Службени гласник РС", бр. 72/2003 и 55/2004) и тачке 24. Одлуке о начину управљања токовима готовине снабдевањем банака новчаницама и кованим новцем ("Службени гласник РС", бр. 116/2008), гувернер Народне банке Србије доноси

**У П У Т С Т В О**  
**ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОДЛУКЕ О НАЧИНУ УПРАВЉАЊА ТОКОВИМА**  
**ГОТОВИНЕ СНАБДЕВАЊЕМ БАНАКА НОВЧАНИЦАМА И КОВАНИМ**  
**НОВЦЕМ**

1. Овим упутством уређује се начин на који банке поступају с новчаницама и кованим новцем (у даљем тексту: готов новац) у вези с обрадом готовог новца и заменом готовог новца који није подобан за оптицај, као и начин откривања код банака фалсификата готовог новца.

2. Банка је дужна да прерађује готов новац, односно да одваја новац који није подобан за оптицај и ваноптицајни новац, као и да утврђује аутентичност готовог новца.

3. Банка је дужна да, водећи рачуна о томе да лице новчанице буде окренуто према горе, новчанице разврстава и пакује по категоријама и апоенима – у пакете од по 100 комада новчаница на које се ставља карика за паковање новчаница, у свежење од по 1.000 комада (10 пакета), односно у аманете који не могу да садрже више од 20.000 комада (20 свежењева) новчаница исте категорије и апоена.

Ако се врши уплата мање од 5 свежењева новчаница апоена 5000 динара (5.000 комада), новчанице се пакују у аманете заједно с новчаницама апоена 1000 динара исте категорије, на начин из става 1. ове тачке.

4. Карика за паковање новчаница мора да садржи пословно име банке која је извршила паковање, апоен, број комада и износ новчаница, потписе бројача и датум паковања.

Десет пакета новчаница исте категорије и апоена формира се у свежањ и везује машином за везивање (унакрсно траком за везивање новца) или вакуумирањем. На последњем пакету свежења обавезно се уписује датум везивања или вакуумирања и стављају потписи контролног бројача и лица које је извршило везивање или вакуумирање.

Аманет мора бити спакован на такав начин да су вредности потпуне безбедне. На аманету се уписују пословно име банке, износи и апоенска структура новчаница, категорија новчаница, број са сигурносне везе (ако је везивање аманета извршено сигурносном везом), као и датум паковања, и ставља потпис лица које је извршило паковање, односно потписи лица која су извршила паковање.

5. Уплате готовог новца врше се у филијалама Народне банке Србије (у даљем тексту: филијале), с тим да се по апоенима минимално уплаћује: за апоене од 10, 20, 50, 100, 200, 500 и 1000 динара – 5 свежњева (5.000 комада), а за апоен од 5000 динара – 1 пакет (100 комада).

У случају уплата мањих од минимума из става 1. ове тачке, Народна банка Србије наплаћује накнаду у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, осим у случају предаје новчаница неподобних за оптицај из тачке 7, алинеја трећа, овог упутства, када се накнада не наплаћује.

6. Ковани новац истог апоена мора бити запакован на безбедан начин, и то 1.000 комада апоена од 1 динара, а 500 комада апоена од 2, 5, 10 и 20 динара. На паковању кованог новца уписују се назив банке, категорија, апоен и износ кованог новца, број са сигурносне везе (ако је везивање аманета извршено сигурносном везом), као и датум паковања, и ставља потпис лица које је извршило паковање, односно потписи лица која су извршила паковање.

7. Новчаницом неподобном за оптицај, у смислу овог упутства, сматра се новчаница:

- која је исцепана на два дела или на више делова;
- која је цела али је исписана или исцртана, поливена мастилом, бојом слабог интензитета или масноћом, или избледела услед прања или из других разлога, с тим да је то оштећење веће од 5 % целе новчанице;
- која је умрљана јаком бојом (ALERT COLOUR) којом се врши хемијска заштита новчаница у транспорту, односно којом се новчанице боје у случају насилног отварања паковања готовог новца – без обзира на површину умрљаности;
- која је цела али је зацепљена, с тим да је то зацепљење веће од 10 мм;
- којој недостаје део већи од 6 мм (по дужини) или 5 мм (по ширини);

- која је залепљена лепљивом траком и при том лепљива трака прелази величину од 10 x 10 мм;
- чији су углови савијени а једна од дужина савијеног угла већа је од 10 мм;
- која је нагорела, нагрижена, прогорела, оштећена труљењем или дејством хемикалија или на други начин;
- која на себи има рупе чији пречник прелази 3 мм;
- чија је дужина или ширина различита од стандардне дужине или ширине оригиналних новчаница;
- која је згужвана с вишеструким неправилним наборима;
- која је израђена са извесном грешком и као таква пуштена у оптицај (макулатура).

8. Степен оштећења новчанице због кога је новчаница неподобна за оптицај утврђује се употребом шаблона за мерење (у даљем тексту: мера) израђеног од провидног материјала (мера одговара површини исправне новчанице). Мера је подељена на 100 једнаких правоугаоника, а један правоугаоник одговара једном проценту (1%) површине целе новчанице.

При утврђивању степена оштећења новчанице мером узимају се у обзир сви потпуно или делимично оштећени, односно неиспуњени правоугаоници.

Народна банка Србије – Сектор за послове трезора (у даљем тексту: Сектор) обезбеђује банкама потребне количине мера.

9. Новчаница неподобна за оптицај уплаћује се само ако површина дела новчанице поднетог ради уплате или више делова који несумњиво потичу од исте новчанице износи најмање 51% површине новчанице.

10. Пријем од банака новчаница неподобних за оптицај, које су умрљане јаком бојом (ALERT COLOUR) којом се врши хемијска заштита новчаница у транспорту, односно којом се новчанице боје у случају насилног отварања паковања готовог новца врши се под условом да лице у банци које је овлашћено да предаје, односно преузима готов новац (у даљем тексту: овлашћено лице банке) преда лицу у филијали које је овлашћено да преузима, односно предаје готов новац (у даљем тексту: овлашћено лице филијале) изјаву (Прилог 1), у два примерка, да је до бојења новчанице поменутом бојом дошло при руковању лица запослених у банци новчаницама, која садржи следеће елементе: пословно име и седиште банке, број изјаве, место и датум подношења изјаве, ознаку и шифру валуте, апоен, број комада, серијски број новчанице, износ, кратак опис како је дошло до активирања заштитне боје (назив организационог дела банке, име, презиме и јединствени

матични број грађана лица које је руковало готовим новцем у тренутку када је дошло до бојења новчанице), потпис законског представника и заступника банке, односно лица које је за то овлашћено (у даљем тексту: одговорно лице у банци) и печат банке, име и презиме и потпис овлашћеног лица банке и печат, уз фотокопију личне карте или пасоша (у даљем тексту: лична исправа) лица које је руковало готовим новцем у тренутку када је дошло до бојења новчанице.

Банка изјаву из става 1. ове тачке електронски доставља Сектору, а њен садржај је утврђен упутством којим се уређују израда и електронско достављање података Народној банци Србије.

Новчанице из става 1. ове тачке које банка прима од својих клијената уз подношење личне исправе подносиоца новчанице и попуњавање изјаве о пореклу таквих новчаница – банке предају, заједно са изјавом подносиоца новчанице (клијента банке) (Прилог 1), која садржи следеће елементе: пословно име и седиште банке, број изјаве, ознаку и шифру валуте, серијски број новчанице, апоен, број комада и износ, укупан износ, кратак опис околности под којима је дошло до бојења новчанице или околности под којима је та новчаница примљена од неког лица (уз навођење места и времена бојења или пријема новчанице), место и време предаје новчанице банци, контакт-телефон, адресу, име, презиме, јединствени матични број грађана и потпис подносиоца новчанице, пословно име и матични број (МБ), седиште, мејл и контакт-телефон правног лица, име, презиме и потпис лица банке које је овлашћено за пријем тих новчаница, име и презиме одговорног лица у банци и печат банке, као и име и презиме и потпис овлашћеног лица банке и печат, место и датум предаје новчаница филијали, уз фотокопију личне исправе подносиоца новчанице.

При преузимању новчаница из става 1. ове тачке, овлашћено лице филијале податке с новчаница упоређује с подацима о новчаницама уписаним у изјави, и на примерцима изјаве потписом и печатом потврђује да су ти подаци идентични. Ако овлашћено лице филијале утврди да ови подаци нису идентични, неће примити новчанице.

Сектор обавештава Министарство унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП) о појави новчаница обојених заштитном бојом и уз обавештење прилаже изјаве из ст. 1. и 3. ове тачке, као и фотокопију личне исправе лица у банци које је руковало готовим новцем у тренутку када је дошло до бојења новчанице, односно подносиоца новчаница. Обојене новчанице чувају се до добијања писменог обавештења МУП-а да те новчанице нису предмет даљих активности МУП-а – у ком се случају може исплатити оптицајни новац.

После добијања писменог обавештења МУП-а из става 5. ове тачке, Народна банка Србије одобрава рачун банке и писмено је обавештава о овоме, након чега банка исплаћује готов новац подносиоцу новчанице (клијенту).

11. Народна банка Србије задужиће рачун банке када у њеној уплати утврди постојање следећих новчаница:

1) новчанице чија површина дела поднетог ради замене за исправну новчаницу или више делова који несумњиво потичу од исте новчанице износи мање од 51% површине новчанице;

2) новчанице којој недостају два дела округлог облика чији пречници износе по 20 мм а одстојање праволинијски водоравно лево и десно од средишта новчанице по 25 мм без обзира на величину осталих делова који недостају новчаници, као и новчанице којој недостаје три дела округлог облика чији пречници износе по 8 мм а чији се центри налазе на правој са одстојањем од 40 мм без обзира на величину осталих делова који недостају новчаници;

3) новчанице која је умрљана јаком бојом (ALERT COLOUR) којом се врши хемијска заштита новчаница у транспорту, односно којом се новчанице боје у случају насилног отварања паковања готовог новца.

Народна банка Србије задржава новчанице из става 1. ове тачке.

12. Новчаница неподобна за оптицај која је нагорела, нагрижена, прогорела, оштећена труљењем или дејством хемикалија, чија површина поднетог дела или више делова који несумњиво потичу од исте новчанице износи мање од 51% површине исправне новчанице – прима се од физичких лица и банака.

Новчаница из става 1. ове тачке прима се од физичког лица уз захтев за замену новчанице неподобне за оптицај, у два примерка, који садржи следеће елементе: серијски број новчанице односно апоен, број комада и износ, укупан износ, кратак опис околности под којима је дошло до оштећења новчанице, место и датум предаје новчанице банци, односно филијали, контакт-телефон, адресу, име, презиме и јединствени матични број грађана лица које новчаницу подноси на замену.

Кад новчанице из става 1. ове тачке предаје банка, захтев, поред података из тог става, мора садржати и пословно име и седиште банке, број захтева, име и презиме одговорног лица у банци и печат банке, име, презиме и потпис лица у банци које је овлашћено за пријем тих новчаница, место и датум предаје новчаница филијали, као и име, презиме и потпис овлашћеног лица банке и печат банке.

При преузимању новчаница из става 1. ове тачке, овлашћено лице филијале податке с новчаница упоређује с подацима о новчаницама уписаним у захтеву и на примерцима захтева потписом и печатом потврђује да су ти подаци идентични. Ако овлашћено лице филијале утврди да ови подаци нису идентични, неће примити новчанице.

После извршене експертизе у Народној банци Србије на основу које се са сигурношћу утврди да је новчаница из овог члана аутентична и да делови који јој недостају неће моћи бити замењени, односно да се неће поднети на замену – Народна банка Србије одобрава рачун банке, након чега банка готов новац исплаћује подносиоцу новчанице, односно филијала готов новац исплаћује физичком лицу.

13. Кованим новцем неподобним за оптицај, у смислу овог упутства, сматра се ковани новац који је постао неупотребљив за даљи оптицај услед дејства неке механичке силе која је изазвала његову деформацију или нарушила његов рељеф, али само ако су у питању цели и несумњиво аутентични примерци тог новца, као и ковани новац који је у израђен са извесном грешком и као такав пуштен у оптицај (макулатура).

Ковани новац неподобан за оптицај банке могу уплатити у филијалама.

14. Готов новац неподобан за оптицај и ваноптицајни готов новац, који су прерађени на начин утврђен овим упутством, банке не могу исплаћивати својим клијентима.

15. Ако се у стању готовог новца у банци уочи примерак готовог новца за који се сумња да је фалсификован, такав примерак се изузима и шаље Сектору, ради експертизе. Ако се експертизом утврди да је реч о фалсификованом готовом новцу, банка с таквим примерцима готовог новца поступа на начин утврђен за поступање с мањковима готовог новца, а ако се утврди да је у питању оригинални новац – банка износ готовог новца који је послат на експертизу враћа у стање готовог новца.

16. Народна банка Србије о сваком новом типу фалсификата готовог новца циркуларним писмом обавештава банке, наводећи све карактеристике тог фалсификата.

17. Ако се накнадно, на основу примљене декларисане вредности, а при обради готовог новца, утврде разлике (мањак/вишак), односно уочи примерак готовог новца за који се сумња да је фалсификован, поступа се на следећи начин:

- за износ утврђеног мањка/вишка задужује се, односно одобрава рачун банке;
- примерак готовог новца за који се сумња да је фалсификован изузима се и шаље Сектору, ради експертизе.

О утврђеним разликама из става 1. ове тачке Народна банка Србије сачињава и банци доставља записник о разликама утврђеним у новцу банке, који садржи: назив филијале у којој је вршена обрада готовог новца, редни број и датум сачињавања записника, пословно име банке и назив њеног организационог дела, датум уплате, број документа уплате и редни број аманета, врсту, категорију и износ уплаћеног готовог новца, износ утврђеног мањка/вишка по врстама и категоријама готовог новца, серијски број новчанице за коју се сумња да је фалсификована, имена, презимена и потписе запослених који су сачинили записник, као и име, презиме и потпис запосленог који је присуствовао изради записника, при чему се банци уз записник доставља и идентификација паковања (картон са аманетног паковања), односно копија те идентификације (налепница са сигурносне кесе, транспортне кутије и сл.).

Ако се експертизом установи да је готов новац из става 1, алинеја друга, ове тачке фалсификован – банци се доставља извештај о извршеној експертизи, а износ тог новца сматра се мањком и за тај износ задужује се рачун банке.

18. Имаоци рачуна код Народне банке Србије дужни су да с готовим новцем поступају на начин који је овим упутством прописан за банке.

19. Даном ступања на снагу овог упутства престаје да важи Упутство за спровођење Одлуке о начину управљања токовима готовине снабдевањем банака новчаницама и кованим новцем ("Службени гласник РС", бр. 25/2006, 39/2007 и 129/2007).

20. Ово упутство објављује се у "Службеном гласнику РС" и ступа на снагу 1. јануара 2009. године.

О. бр. 50  
19. децембра 2008. године  
Београд

Г у в е р н е р  
Народне банке Србије  
Радован Јелашић, с.р.

Пословно име и седиште банке

Број изјаве

Место и датум

**ИЗЈАВА****о пореклу новчаница обојених заштитном бојом (ALERT COLOUR)****1. Опис порекла:**

|  |
|--|
|  |
|--|

**2. Основни подаци о обојеним новчаницама:**

| Ознака и шифра валуте | Апоен | Број комада | Износ | Серијски број новчанице |
|-----------------------|-------|-------------|-------|-------------------------|
|                       |       |             |       |                         |
|                       |       |             |       |                         |
|                       |       |             |       |                         |
|                       |       |             |       |                         |

**\*3. Подаци о подносиоцу новчанице:**

Место и време предаје новчанице банци: \_\_\_\_\_

Име, презиме и

ЈМБГ \_\_\_\_\_

Адреса: \_\_\_\_\_

Мејл: \_\_\_\_\_

Контакт-телефон: \_\_\_\_\_

(потпис подносиоца новчанице, односно  
овлашћеног лица правног лица)**Подаци о правном лицу које је примило обојене новчанице или код кога је дошло до бојења новчаница:**

Пословно име и

МБ \_\_\_\_\_

Седиште: \_\_\_\_\_

Мејл: \_\_\_\_\_

Контакт-телефон: \_\_\_\_\_

**\*4. Предметне новчанице у име****Примио:**(назив и седиште банке –  
организационог дела  
који је примио новчанице)\_\_\_\_\_  
(потпис овлашћеног лица банке)**5. Потпис одговорног лица у банци**  
**М.П.**

Место и датум предаје новчаница филијали: \_\_\_\_\_

6. Овлашћено лице банке \_\_\_\_\_  
(М.П.)

Овлашћено лице филијале  
(М.П.)

**\*Не попуњава се у случају да банка предаје новчанице које су обојене кад су њима руковала лица запослена у банци.**

• Прилози:

☐ Фотокопија личне карте

☐ Фотокопија пасоша